

**ข้อเสนอแนวความคิด/วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
ของนายณัฐพงษ์ วงศ์สง่า
เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักจัดการงานทั่วไปชำนาญการพิเศษ**

เรื่อง คณมหาดไทยที่ปรารถนา

1. หลักการและเหตุผล

พฤติกรรม นิสัย ค่านิยม ความประพฤติบางประการ ในหมู่คนมหาดไทยบางกลุ่ม เป็นสาเหตุพื้นฐานที่ก่อให้เกิดระบบอุปถัมภ์ที่ขาดคุณธรรม ขึ้นในสังคมมหาดไทย ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความแตกแยกภายในหน่วยงาน ทั้งในชีวิตประจำวันและในการทำงาน ส่งผลให้กระทรวงมหาดไทยไม่สามารถบำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชน ได้อย่างเต็มความสามารถ และขาดประสิทธิภาพ

ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอำนาจหรือบารมีกับ "ผู้รับอุปถัมภ์" ที่ต้องพึ่งพา "ผู้อุปถัมภ์" ที่อยู่เหนือกว่าและสามารถบันดาลสิ่งทีตนต้องการได้ เป็นการเสนอสองต่อต่อกันที่อยู่บนพื้นฐานของข้อกำหนดทางศีลธรรม (Moral basis) ระบบอุปถัมภ์หากกระทำกันในวงสังคมคนดี นับเป็นเรื่องของการเกื้อกูลอุดหนุนซึ่งกันและกัน และ ถ้ามีแต่พองาม เป็นไปเพื่อนำใจไมตรีที่ดีต่อกัน โดยไม่ทำให้สูญเสียความยุติธรรม และความชอบธรรมต่อผู้อื่น จะทำให้สังคมนั้นงดงามและน่าอยู่มาก ระบบอุปถัมภ์ในสังคมมหาดไทย จะเป็นสิ่งทีงดงามมาก ถ้ารู้จักใช้ควบคู่กับความถูกต้องชอบธรรม

2. บทวิเคราะห์ แนวคิด/ข้อเสนอ

2.1 บทวิเคราะห์ พฤติกรรม นิสัย ค่านิยม ความประพฤติเฉพาะที่สำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหา มีดังนี้คือ

2.1.1 ไม่ชอบปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาท (Rules) ได้แก่ การไม่ค่อยปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ

ไม่มีระเบียบวินัย ตั้งกฎหรือมาตรฐานของแต่ละคนหรือกลุ่มหรือสถาบันขึ้นมาเป็นบรรทัดฐาน เป็นต้น

2.1.2 ไม่เคารพสิทธิของผู้อื่นและไม่รักษาสิทธิของตนเอง (Rights) ได้แก่ การขาดความเกรงอกเกรงใจผู้อื่น เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เห็นแก่ตัว ไม่รักษาสิทธิของตน เป็นต้น

2.1.3 ขาดความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ละเมิดหน้าที่

ความรับผิดชอบของผู้อื่น เป็นต้น

2.1.4 บกพร่องในเรื่องคุณธรรม (Moral) ได้แก่ ไม่ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ยกย่องคนมีเงินไม่ยกย่องคนดี ขาดความอดทน ขาดความสามัคคี เป็นต้น

2.1.5 บกพร่องในเรื่องจริยธรรม (Ethics) ได้แก่ การไม่ปฏิบัติตามคำสอนของศาสดาเพราะไม่เข้าใจ

ในแก่นแท้ของศาสนา (โดยเฉพาะชาวพุทธ) และการไม่รักษารายบรรณของข้าราชการ เป็นต้น

2.1.6 นอกจากนี้แล้ว ยังมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ การไม่เคารพผู้อาวุโส ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่รู้จักการให้อภัย ไม่มีสัมมาคารวะ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่ชอบเห็นใครดีกว่าตน ไม่ชอบทำงานเป็นทีม เป็นต้น

2.2 แนวความคิด

2.2.1 การที่คนมหาดไทยส่วนหนึ่งมีพฤติกรรม นิสัย ค่านิยม และความประพฤติอันไม่พึงปรารถนาตามข้อ 2.1 นั้น เกิดจากการขาดการอบรมในเรื่องดังกล่าว และเมื่อประพฤติผิดก็ไม่มีผู้ว่ากล่าว ตักเตือนหรือลงโทษ และนอกจากนั้นบางครั้งค่านิยมของคนส่วนใหญ่กลับเห็นผิดเป็นชอบอีกด้วย

2.2.2 ประเทศไทยในปัจจุบันปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ และมีกฎหมายอื่นๆ ระเบียบ ข้อบังคับ กติกา มารยาทต่างๆ ไว้ให้ปฏิบัติตาม การปฏิบัติตามกฎ จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับการเป็น **ข้าราชการที่ดี** ในระบอบประชาธิปไตย ข้าราชการที่ไม่

ปฏิบัติตามกฎ คือข้าราชการที่ยังปกครองตนเองไม่ได้ จะต้องถูกกำกับดูแลอย่างเข้มงวด และลงโทษเพื่อให้ปฏิบัติตามกฎ กติกา ของข้าราชการเช่นเดียวกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคกัน

2.2.3 ในสังคมประชาธิปไตย ข้าราชการไทยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในความเป็นคน สิทธิในการแสดงความคิดเห็น สิทธิในทรัพย์สิน ดังนั้น การเคารพในสิทธิของผู้อื่นเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้ง และการรู้จักรักษาสิทธิของตนเองจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงกระทำ

2.2.4 ในสังคมคนมหาดไทยซึ่งถือว่าเป็นผู้รักษากฎหมาย ต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบ โดยเฉพาะต่อหน้าที่ของตน ซึ่งในปัจจุบันเราสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ขาดการเป็น “มืออาชีพ” ในหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ทำให้ภาคราชการขาดประสิทธิภาพ และสร้างความผิดหวังให้แก่ประชาชน หรือแก่สังคม ทั้งนี้เพราะข้าราชการขาดการตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบเป็นหัวใจสำคัญ

2.2.5 **คุณธรรม** เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้คนในสังคมมหาดไทยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและนำไปสู่การมีความสมัครสมาน สามัคคีกัน ซึ่งในท้ายที่สุดนำไปสู่ความสำเร็จในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท ความว่า “ความสามัคคีพร้อมเพรียงกันเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติบริหารงานใหญ่ๆ เช่น งานของแผ่นดิน และความสามัคคีจะเกิดขึ้นมันคงได้ ก็ด้วยบุคคลในขณะมี**คุณธรรม**เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวผูกพันจิตใจของกันและกันไว้”

ในประเทศไทย “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยโดยตลอดมานานกว่า 30 ปีนั้น เป็นปรัชญาที่เน้นเรื่องการปฏิบัติบน “ทางสายกลาง” **ความพอเพียง** จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆกัน คือ **ความพอประมาณ, ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นมีเงื่อนไข 2 ประการ คือ ต้องอาศัย “**ความรู้**” และ “**คุณธรรม**” เป็นพื้นฐาน

เงื่อนไข “คุณธรรม” ที่ต้องเสริมสร้างมี 7 ประการ คือ การตระหนักในคุณธรรม, ความซื่อสัตย์ สุจริต, ความอดทน, ความเพียร, การใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต, ความไม่โลภ, ความไม่ตระหนี่ คุณธรรมทั้ง 7 ประการนี้ ควรสร้างให้มีขึ้นในคนมหาดไทยทุกคน เพื่อนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชาติ และนำไปสู่ความสำเร็จในทุกด้าน รวมทั้งความสุขสงบร่มเย็นของสังคมไทย

2.2.6 ในด้านจริยธรรมนั้น พื้นฐานประการสำคัญที่สุดที่เป็นรากฐานให้แก่พฤติกรรม นิสัย ค่านิยม และ

ความประพฤติที่ดี รวมทั้งการมีคุณธรรม ก็คือ การมีความรู้ความเข้าใจในแก่นแท้ของศาสนาคนและการปฏิบัติตามมากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ สังคมมหาดไทยทุกวันนี้คนมหาดไทยห่างศาสนามากขึ้นทุกที โดยเฉพาะ

ชาวพุทธ สนใจแต่ด้านวัตถุนิยมภายนอก ขาดการพัฒนาจิตใจภายใน จึงทำให้จิตใจอ่อนแอไม่สามารถรักษา จรรยาบรรณของข้าราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการไม่ใส่ใจน้อมนำพระบรมราโชวาทฯ มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรมอย่างจริงจัง จึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องกระทำ

ดังนั้น คนมหาดไทยจึงควรได้รับการอบรมและการเข้มงวดกวดขันในเรื่องที่คนมหาดไทยยังขาดอยู่

ซึ่งเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้ง ความแตกแยกในสังคมคนมหาดไทยโดยเร่งด่วน

2.3. ข้อเสนอ

2.3.1 “คนมหาดไทยที่ปรารถนา” ก็คือคนที่มีนิสัยค่านิยมและความประพฤติดังนี้ คือ

- 1) ปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาท โดยเคร่งครัด (Rules)
- 2) เคารพในสิทธิผู้อื่น และรักษาสิทธิของตนเอง (Rights)
- 3) มีความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 4) มีคุณธรรม (Moral) 7 ประการ ตามเงื่อนไขคุณธรรมในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

และน้อมนำพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติ

5) มีจริยธรรม (Ethics) รู้และเข้าใจแก่นแท้ของศาสนา และปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา (ถ้าเป็นชาวพุทธก็ถือศีล 5 เป็นอย่างน้อย) และนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น อิทธิบาท 4 สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ทศพิธราชธรรม รวมทั้งการรักษาจรรยาบรรณของข้าราชการ กระทรวงมหาดไทย

6) ดำรงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นคนไทย เป็นคน โอบอ้อมอารี มีน้ำใจต้อนรับจับคู่ (Hospitality) ยิ้มแย้มแจ่มใส เอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักให้อภัย มีสัมมาคารวะ และเคารพตามหลักอาวุโส

2.3.2 การสร้าง “คนมหาดไทยที่ปรารถนา” ควรถือเป็นวาระเร่งด่วน ที่กระทรวงมหาดไทย ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจัง โดยกำหนดเป็นเป้าหมายระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว

2.3.3 นอกจากการสั่งสอนอบรมแล้ว คุญแจสำคัญยิ่งในการตรวจสอบเพื่อไม่ให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนออกไปนอกกรอบ ก็คือสถาบันผู้รักษากฎหมาย รักษากฎระเบียบ ต้องมีประสิทธิภาพสูงสุด ไม่เห็นแก่พวกพ้อง หรือลากสักการะ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมสร้าง “คนมหาดไทยที่ปรารถนา” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.4 การสร้าง “คนมหาดไทยที่ปรารถนา” อาจกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ ได้ดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การสร้างวินัยพื้นฐาน มีแนวคิดที่จะปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย กติกา มารยาทให้แก่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทุกระดับ

(2) ยุทธศาสตร์การสร้างจิตสำนึกสาธารณะ มีแนวคิดที่จะปลูกฝังการเคารพในสิทธิผู้อื่น รู้จักสิทธิของตนเอง รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน ไม่ละเมิดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อื่น

(3) ยุทธศาสตร์การสร้างชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง/ปลูกฝังคุณธรรม มีแนวคิดที่จะสร้างให้คนมหาดไทยมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และมีคุณธรรมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(4) ยุทธศาสตร์พิทักษ์เอกลักษณ์ไทย มีแนวคิดที่จะพิทักษ์เอกลักษณ์ไทยโดยเฉพาะในเรื่องเป็นคนมีสัมมาคารวะเคารพผู้อาวุโสกว่า มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตากรุณา รู้จักให้อภัย เป็นต้น

และท้ายที่สุด การสร้าง “คนมหาดไทยที่ปรารถนา” ควรเป็นหน้าที่ของข้าราชการ

กระทรวง

มหาดไทยทุกคนที่จะเป็นผู้ดำเนินการ โดยเริ่มต้นที่การมีจริยธรรมในตนเองก่อน

3. ประโยชน์ที่จะได้รับ

3.1 กระทรวงมหาดไทยสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สมกับคำว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” อย่างแท้จริง

3.2 ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย “เป็นข้าราชการมีอาชีพ”

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

4.1 ประชาชนพอใจในการบริการที่ได้รับจากการปฏิบัติงานของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย

4.2 ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต อย่างเต็มกำลัง เพิ่มความสามารถ ด้วยสติรู้ตัว ด้วยปัญญา รู้คิด ตามแนวทางพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

(นายณัฐพงษ์ วงศ์สง่า) ผู้เสนอแนวคิด

15 ก.ค. 2553

คำนำ

ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอำนาจทรัพยากรสมบัติหรือบารมีกับ "ผู้รับอุปถัมภ์" ที่ต้องพึ่งพา "ผู้อุปถัมภ์" ที่อยู่เหนือกว่าและสามารถบันดาลสิ่งของที่ตนต้องการได้ เป็นการเสนอสนองตอบต่อกันที่อยู่บนพื้นฐานของข้อกำหนดทางศีลธรรม (Moral basis) ระบบอุปถัมภ์ไม่ใช่ระบบการปกครอง แต่เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ ซึ่งย่อมมีได้ในระบอบประชาธิปไตยและในทุกระบอบ ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจจะหยิบมาใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์หรือโทษอย่างไร

สังคมไทยจะให้แยกจากระบบอุปถัมภ์คงเป็นไปได้ยาก เพราะพื้นฐานทางสังคมของชนชาติเอเชียพัฒนามาด้วยรูปแบบการอุปถัมภ์ อุปการะ เกื้อกูลกัน มาแต่เดิม ไม่ว่าจะ จีน ญี่ปุ่น ก็ตามที เราก็ทราบกันดีว่า มันเป็นวัฒนธรรมที่ค่อนข้างแตกต่างจากแนวคิดแบบตะวันตก แต่ถามว่าระบบอุปถัมภ์โดยมีคุณธรรมไม่ดีเท่าสิทธิเสมอภาคของชาติตะวันตกหรือ ก็คงไม่ใช่ เพราะมันอยู่ที่วัฒนธรรมสังคมในที่แห่งนั้นๆ

ค่านิยมระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นและฝังลึกอยู่ในนิสัยของคนไทยนั้น ไม่ใช่ความผิดของคนไทยคนใดคนหนึ่งแต่เป็นสิ่งที่ซัดเกล้ามาจากสังคมในอดีต ที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตและระบบของคนไทยในสังคม จนยากที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข เพราะเป็นค่านิยมที่ละเอียดอ่อนและฝังรากลึกจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ระบบอุปถัมภ์หากกระทำกันในวงสังคมคนดี นับเป็นเรื่องของการเกื้อกูลอุดหนุนซึ่งกันและกัน และ ถ้ามีแต่พองาม เป็นไปเพื่อน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน โดยไม่ทำให้สูญเสียความยุติธรรม และความชอบธรรมต่อผู้อื่น จะทำให้สังคมนั้นงดงามและน่าอยู่มาก ระบบอุปถัมภ์แบบไทยไทย จะเป็นสิ่งที่ดีงามมาก ถ้ารู้จักใช้ควบคู่กับความถูกต้องชอบธรรม

แต่ในทางปฏิบัติ จะมีสักกี่คนที่ทำได้ตามนั้น ส่วนมากมักจะเห็นแก่ผลประโยชน์ของตัวเองและพวกพ้อง จนลืมความถูกต้องชอบธรรม ที่พึงมีต่อผู้อื่นในสังคมไปเสียสนิทใจ จึงเป็นระบบอุปถัมภ์ที่ขาดคุณธรรมกลายเป็นค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย เมื่อเห็นว่าสิ่งใดไม่ดีควรหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติ หากสิ่งใดเห็นว่าดีเป็นประโยชน์แก่สังคมก็ควรปฏิบัติ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงควรให้ความสนใจและพยายามทำความเข้าใจในเรื่องของระบบอุปถัมภ์ที่มีคุณธรรม พร้อมทั้งหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมของคนไทยที่พึงประสงค์ให้แก่คนไทยต่อไป

ดังนั้นเราอย่าไปตามหลังชาติตะวันตกกับสิทธิเสรีภาพจนเกินไปนัก เพราะมันต้องดูหลายปัจจัยประกอบกันด้วย ความเสมอภาคสุดขั้วเกินไปก็จะหลุดจากระบอบประชาธิปไตย ไปติดกับเข้าระบบคอมมิวนิสต์ได้เช่นกัน อะไรคือความพอดี นั่นก็คือ "ความเหมาะสมต่อสังคมและการยอมรับจากคนในสังคมนั้นเองไม่ใช่หรือ? บางที"หัวก้าวหน้า"มันก็ต้องเดินโตควบคู่กับความพร้อมที่พัฒนาจากอดีตด้วย จึงเป็นที่มาในการเสนอแนวคิดเรื่อง "คนมหาดไทยที่ปรารถนา" ฉบับนี้

ผู้เสนอแนวคิด

15 ก.ค. 2553